

Til: Statsråd Monica Mæland, JD

Kopi: Statsråd Iselin Nybø, NFD
Statsråd Tina Bru, OED
Statsråd Torbjørn Røe Isaksen, ASD
Statsråd Jan Tore Sanner, FIN
Statsråd Linda Hofstad Helleland, KMD

Dato: 17. mars 2021

Konsekvenser av fortsatt stengte grenser

Industrien verdsetter at man etter at grensene ble stengt 29. januar, har fått en søknadsbasert innreiseordning for strengt nødvendig teknisk personell, en åpning for dagpendlere bosatt i Sverige eller Finland samt en søknadsbasert åpning for driftskritisk vedlikeholdsarbeid på landanleggene. Regjeringen har videre innført en fornuftig skjerping av innkvarteringsordningene for arbeidsgivere som ikke benytter karantenehotell for innreisekarantene. Arbeidstilsynet er godkjenninginstans for innkvarteringsordningen, og de fleste aktuelle industribedriftene som trenger utenlandske innleide har nå passert dette nåløyet.

Vi viser til at regjeringen 12. mars offentliggjorde at innstrammingene i reiserestriksjonene fra 29. januar videreføres inntil videre, i første omgang til og med 7. april, samt at regjeringen før påske vil beslutte om og i så fall hvilke åpninger som kan finne sted etter påske. Vi har derfor bedt om innspill fra de mest berørte medlemmer på:

- konsekvenser av at ingenting endres frem til 7. april.
- konsekvenser av at grensene fortsatt er stengt som i dag også noen uker etter 7. april.

Deler av industrien og annet næringsliv har behov for utenlandsk personell på områder hvor kapasiteten innenfor flere fagdisipliner i norsk arbeidsmarked er fraværende. Det merkes godt i industrien da de aller fleste utenlandske arbeidstakerne/oppdragstakerne reiser til hjemlandet sitt i påsken, uten utsikt til å komme tilbake. Nå starter suksessivt en rekke permitteringer av norske ansatte, ettersom kompliserte byggarbeider, særlig på verftene, krever ulike fagdisipliner til ulik tid.

Mangel på personell innen et fagområde stopper raskt alt arbeid innen andre fagdisipliner. I tillegg vil vi påpeke at opptrappingen hos bedriftene mot et mer normalt nivå når grensene igjen åpnes vil ta lang tid, ettersom testing og innreisekarantene skal gjennomføres, og kapasiteten for innreisekarantene/innkvartering er en begrensning. Responsen fra medlemmene viser at det frem mot 7. april vil bli sterkt tiltakende manko på personell som gradvis vil bremse all fremdrift i produksjonen på flere industribedrifter. Prosjekter forsinkes, merkostnadene øker, og risiko for dagbøter for forsinkelser tiltar fra kunder.

Verftene har svært mange norske underleverandører, så manglende fremdrift forplanter seg raskt nedover i den store norske verdikjeden. Produksjonen på norsk sokkel og delvis landanlegg har en åpning i regelverket, men prefabrikering og sammenstilling av utstyr og moduler til landanlegg og feltinstallasjonene offshore stopper opp – problemene vil derfor forplante seg videre. Mange av disse anleggene skal ha revisjonsstanser med gjennomføring av kritisk vedlikehold og oppgraderinger i nærmeste fremtid hvor mye av dette utstyret og produktene skal installeres.

Hvis grensene fortsatt er stengt noen uker etter 7. april, planlegges et firesifret antall nordmenn permittert i verftene. Dette vil raskt forrykke seg nedover i den store norske verdikjeden av underleverandører. Flere bedrifter må stoppe sin produksjon. Oppsigelser vil presse seg frem, også fordi merkostnadene bedriftene nå har hatt over tid, er krevende å håndtere.

Faren for kanselleringer av eksisterende ordre og stopp i tilgang til nye forespørsler og oppdrag tiltar sterkt.

Mange arbeids-/oppdragstakere med god fagkompetanse og egnede sertifikater som har vært i Norge frem til nå kan og vil påta seg jobb i andre land i Europa, hvor grensene ikke er stengt. Nye mannskaper som senere tas inn til Norge, vil ikke nødvendigvis ha erfaring fra og kjennskap til bedriften de skal inn i og heller ikke de samme kvalifikasjonene. Det vil da gå tid og penger til ny opplæring, sertifisering mm.

Fremdriften for flere større offshore-prosjekter står i fare. Dette kan bli kritisk for å nå "vindu" for utsleping og installasjon på feltet i år. Disse vil dermed kunne få forsinket oppstart på opptil ett år, noe som vil gi staten inntektsbortfall i milliardbeløp, i tillegg til store økte kostnader for operatører og leverandører.

Alt dette må vurderes opp mot smittesituasjonen.

Strengte grenser er bedre enn stengte grenser.

Stengte grenser fra 29. januar

29. januar ble grensen stengt, dvs. at det i utgangspunktet kun var samfunnskritisk personell og norske statsborgere som fikk komme inn.

Åtte statsråder holdt innspillsmøte 3. februar der temaet var innspill om gradvis og streng gjenåpning av grensene. Sammen med NHO og andre organisasjoner, deltok Norsk Industri og holdt innlegg om konsekvensene. Samme dag sendte vi skriftlig innspill til regjeringen:

"29. januar ble grensene stengt, for en periode på 14 dager. Vi verdsetter at regjeringen bruker disse 14 dagene aktivt, blant annet til å få oversikt over hvordan mutert virus er spredd i Norge. Og at man i perioden skal få bemannet og profesjonalisert karantenehotellene og systemet ved grensen, inklusiv infoflyten og servicetelefonen som følger opp folk inn i landet, så kommunen og Arbeidstilsynet bedre kan sjekke at alt fungerer. Norsk Industri støtter dette fullt ut. Vi forstår alvoret i situasjonen. Vi tar til etterretning regjeringens beslutning om de to ukene og verdsetter at denne perioden brukes aktivt fra myndighetenes side. Vi har voldsom løpende pågang fra medlemmene og arrangerer medlemsmøter flere ganger i uka om Covid-19-forskriften og stengte grenser. Samtidig som vi tar situasjonen til etterretning, vil vi påpeke at selv denne 14-dagersperioden er krevende for flere bedrifter."

Vi viste til at det var særlig tre typer arbeidskraft industrien trengte, hhv. serviceingeniører på kortere oppdrag, fast ansatte svensker og innleide. Om sistnevnte skrev vi:

"Så har vi innleie ellers – som særlig i volum berører verftene, men også en del andre bedrifter, hvor situasjonen i dag er krevende for flere. Man prøver i det lengste med å optimalisere med dem man har inne. I den sammenheng er vi i konstruktive samtaler med industriens fagbevegelse om ordninger for å finne praktiske løsninger, for lette på en ekstraordinær situasjon, for å se hva vi kan gjøre mht. arbeidstid, rotasjoner mm på kort sikt. Men ofte trenger man fremover andre disipliner enn dem man allerede har. Flere melder derfor om kritisk fremdrift som stopper opp kort tid etter at de 14 dagene utgår. Mangel på disse vil også forårsake større problemer på andre prosjekter som da kan stoppe opp, med konsekvens at norske arbeidstakere må permitteres."

Norsk Industri lanserte deretter vår inngang til problematikken – strenge grenseregler bedre enn stengt grense:

"Vårt hovedfokus er nå hva som skal skje når de 14 dagene er over. Vi deler regjeringens vurdering av at en kontrollert gjenåpning må bidra til at de mest seriøse arbeidsgiverne med det mest prekære behovet må prioriteres. Det er vår klare konklusjon at seriøse arbeidsgivere godt kan leve med dokumentasjonskrav og et søknadsbasert system, da disse arbeidsgiverne har allerede system på det meste. Det er for industrien veldig mye bedre med svært strenge grenseregler enn stengt grense. Samtidig vil strengheten bidra til redusert antall som ankommer Norge, ved at mindre seriøse arbeidsgivere ikke vil kunne tilfredsstille relevant dokumentasjon. Norsk Industri har i noen dager hatt

en arbeidsgruppe fra industrien som har jobbet med forslag til innstramminger i tråd med hva som er beste praksis i industrien. Dette notatet er vedlagt til informasjon."

Deretter omtalte vi "karakteristika for industrien":

"Industrien driver seriøst. Mht. innleid arbeidskraft, har man faste innleiefirmaer som sender spesialisert arbeidskraft til Norge. Og av dem er det mange som har vært her mange ganger før. Det er svært strenge prosedyrer for hvordan folk kommer til bedriften. Og så fort de er ankommet, er de i karantene med testing under et strengt regime til de er klare for arbeid. Deretter foregår arbeidet på en smittevernaglig solid måte. Industrien samarbeider tett og godt med kommunelegene – som vet at industrien har sakene på stell.

Industrien har også hatt smittetilfelle. Men de omtalte problemene i eksempelvis Vestnes med 80 smittetilfeller er kun arbeidsgivers problem. Tilsvarende er det på Stord, i Haugesund mv. Folk er Covid-negative før avreise, men noen tester positivt dels lenge etter ankomst. Smittede settes umiddelbart i isolasjon, og dermed oppstår ingen problemer for lokalsamfunnet. Dette bekreftet av kommunelegen og ordfører. Dette gjelder mange av våre største brukere av utenlandsk arbeidskraft. Industrien har også hatt sine problemer. Men grovt sett er det slik at smitte i industrien er og forblir industriens eget problem. Det blir sjelden samfunnets problem, fordi industrien har strenge rutiner, har avgrensede områder og greier å isolere folk umiddelbart. Hos arbeidsgivere hvor det er publikumskontakt, blir derimot smitte raskt et problem for bygda eller byen."

"Vi håper regjeringen i løpet av 14 dager kan åpne opp for de seriøse arbeidsgiverne. Disse vil kunne dokumentere at de oppfyller svært strenge vilkår og krav."

Norsk Industri erkjenner at de nye virusvariantene som etter nyttår har tatt over, har gjort situasjonen mer krevende.

Delvis gjenåpning

Fra 22. februar ble det åpnet en søknadsbasert innreiseordning for strengt nødvendige utenlandske arbeidstakere, personell med såkalt teknisk kompetanse. Ordningen matcher godt det behovet Norsk Industri etterlyste i notatet av 3. februar og i tidligere notater til regjeringen. Vi har fått gode tilbakemeldinger fra medlemmene på at ordningen fungerer etter hensikten, selv om det tar tid å få godkjenning. Siden vi ennå er i en pandemi, er ordningen ganske streng mht. planlegging fremover.

Fra 1. mars åpnet regjeringen grensen igjen for dagpendlere bosatt i Sverige eller Finland, dvs. ikke alle arbeidsreisende fra Sverige og Finland. Denne avgrensningen løste de fleste problemene for industrien, ettersom mange industribedrifter med svenske fast ansatte er lokalisert i arbeidsregionene rundt Østfold, Kongsvinger, Tynset mm, hvor svenskene ofte bor rett over grensen. Da disse svenskene allerede har hatt krav om testing (minst) hver syvende dag gjennom store deler av

pandemien, og helsemyndighetene bekreftet at denne gruppen ikke har vært karakterisert som noe spesielt smitteproblem, ble dagpendlere avgrensningen regjeringen valgte.

Fra 17. mars er den søknadsbaserte innreiseordningen for strengt nødvendig teknisk personell på vår og andres oppfordring utvidet til også å dekke driftskritisk vedlikeholdsarbeid på landanlegg som er nødvendig for å unngå stans i petroleumsproduksjonen på norsk kontinentalsokkel.

Gjenstående stengte grenser

Grensene er fortsatt stengt for ukependlere og de som pendler flere uker av gangen.

NHO-systemet ble 1. mars varslet om at departementene ser på hvordan søknadsordningen for unntak fra innreiserestriksjonene for utenlandske arbeidstakere eventuelt kan utvides på mest mulig hensiktsmessig måte. I den anledning ønsket NFD informasjon vedr. et mulig nivå 2 for den søknadsbaserte innreiseordningen. En foreløpig definisjon av nivå 2 var: personer som bygger, drifter og vedlikeholder infrastruktur, som vei, bane, fly og luftfartsinstallasjoner, skip, offshoreinstallasjoner mv, men som ikke har teknisk kompetanse og dermed ikke inngår i nivå 1, eller som ikke er omfattet av unntaket for personer som er strengt nødvendige for å kunne opprettholde forsvarlig drift av kritiske samfunnsfunksjoner.

Ettersom skip og offshoreinstallasjoner er viktig for Norsk Industri spilte vi da inn med rask hjelp fra utvalgte medlemmer på et par timers frist hvilke kategorier arbeidstakere som var relevante, hvor mange som trengtes de neste tre, seks og ni ukene for hhv. å opprettholde strengt nødvendig aktivitet, for å opprettholde pågående prosjekter og for normal drift. Oppfølgingsspørsmål fra departementet 4. mars ble besvart 5. mars.

12. mars offentliggjorde regjeringen at innstrammingene i innreiserestriksjonene fra 29. januar videreføres inntil videre, i første omgang til og med 7. april. Også etter 7. april vil det være strenge innreiseregler, men regjeringen vil før påske vurdere om det fra denne datoen kan åpnes for innreise for enkeltgrupper.

Norsk Industris undersøkelse ble sendt ut 15. mars til utvalgte medlemmer som særlig trenger arbeidskraft innen skip og offshoreinstallasjoner, samt noen andre. Rapporten ble fullført 17. mars og er vårt bidrag til regjeringens kommende vurdering.